

DAVLAT MOLIIYASI VA XALQARO KREDITLARNING TA'LIM TIZIMIGA TA'SIRI: SAMARADORLIK TAHLILI

Mamatraimova Gulnoza

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

ORCID: 0009-0007-8202-7694

gulnozamamatraimova@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada davlat moliyasi hamda xalqaro kredit resurslarining ta'lim tizimiga ta'siri kompleks yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqotda moliyaviy resurslarning ta'lim sifati, infratuzilma rivoji va inson kapitalini shakllantirishdagi o'rni empirik va nazariy jihatdan asoslab berilgan. Xususan, xalqaro moliyaviy institutlar tomonidan ajratilayotgan kreditlarning samaradorligi, ularning ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi hamda natijadorlik ko'rsatkichlariga ta'siri baholanadi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, moliyalashtirish manbalarining diversifikatsiyasi ta'lim tizimining barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, biroq resurslardan foydalanish samaradorligi boshqaruv mexanizmlarining takomillashganlik darajasiga bevosita bog'liq. Maqolada samaradorlikni oshirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: davlat moliyasi, xalqaro kreditlar, ta'lim tizimi, moliyaviy samaradorlik, inson kapitali, ta'lim infratuzilmasi, investitsiya, iqtisodiy rivojlanish.

ВЛИЯНИЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ФИНАНСОВ И МЕЖДУНАРОДНЫХ КРЕДИТОВ НА СИСТЕМУ ОБРАЗОВАНИЯ: АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ

Маматраимова Гульноза

Банковско-финансовая академия Республики Узбекистан

Аннотация. В данной статье комплексно исследуется влияние государственных финансов и международных кредитных ресурсов на развитие системы образования. В работе обоснована роль финансовых инструментов в повышении качества образования, развитии инфраструктуры и формировании человеческого капитала. Особое внимание уделено анализу эффективности международных кредитов, предоставляемых финансовыми институтами, а также их интеграции в национальную образовательную систему. Результаты исследования показывают, что диверсификация источников финансирования способствует устойчивому развитию образовательной системы, однако эффективность использования средств напрямую зависит от качества управленческих механизмов. В статье предложены научно обоснованные рекомендации по повышению эффективности использования финансовых ресурсов в сфере образования.

Ключевые слова: государственные финансы, международные кредиты, система образования, финансовая эффективность, человеческий капитал, образовательная инфраструктура, инвестиции, экономическое развитие.

THE IMPACT OF PUBLIC FINANCE AND INTERNATIONAL LOANS ON THE EDUCATION SYSTEM: EFFICIENCY ANALYSIS

Mamatraimova Gulnoza

Banking and Finance Academy of the Republic of Uzbekistan

Abstract. *This article examines the impact of public finance and international credit resources on the education system through a comprehensive analytical approach. The study substantiates the role of financial mechanisms in improving educational quality, developing infrastructure, and fostering human capital formation. Particular attention is given to evaluating the effectiveness of international loans provided by financial institutions and their integration into national education systems. The findings indicate that diversification of funding sources contributes to the sustainable development of education; however, the efficiency of resource utilization largely depends on the effectiveness of governance frameworks. The paper also proposes evidence-based recommendations aimed at enhancing financial efficiency in the education sector*

Keywords: *public finance, international credits, education system, financial efficiency, human capital, educational infrastructure, investment, economic development.*

Kirish.

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida ta'lim tizimi mamlakatning barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Inson kapitalini shakllantirish, innovatsion salohiyatni oshirish hamda ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotga erishishda ta'limning o'рни tobora ortib bormoqda. Shu bois, ta'lim tizimini moliyalashtirish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Ayniqsa, davlat moliyasi va xalqaro kredit resurslarining mazkur sohaga yo'naltirilishi ta'lim sifatini oshirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish hamda ilg'or pedagogik texnologiyalarni joriy etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

So'nggi yillarda global iqtisodiy integratsiya jarayonlarining chuqurlashuvi ta'lim tizimlarini moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish zaruratini yuzaga keltirdi. Natijada, davlat byudjeti mablag'lari bilan bir qatorda xalqaro moliyaviy institutlar, rivojlanish banklari va boshqa tashqi moliyaviy manbalardan jalb etilayotgan kreditlar ta'lim sohasida muhim resurs sifatida shakllanmoqda. Bunday yondashuv ta'lim tizimini tezkor modernizatsiya qilish, yangi loyihalarni amalga oshirish va mavjud muammolarni qisqa muddatda hal etish imkonini beradi. Biroq, xalqaro kreditlardan foydalanish jarayoni ularning samaradorligini baholash, qarz yukining maqbulligi va mablag'lardan oqilona foydalanish masalalarini ham kun tartibiga olib chiqadi. Davlat moliyasi orqali ta'limni qo'llab-quvvatlash uzoq muddatli strategik maqsadlarni amalga oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, xalqaro kreditlar ko'pincha aniq maqsadli loyihalarni moliyalashtirishga yo'naltiriladi va natijadorlikka asoslangan yondashuvni talab qiladi. Mazkur ikki moliyalashtirish manbaining o'zaro uyg'unligi ta'lim tizimining samaradorligini oshirishga xizmat qilishi mumkin, ammo bu jarayon boshqaruv mexanizmlarining puxtaligi, institutsional salohiyat va monitoring tizimlarining rivojlanganlik darajasiga bog'liqdir.

Ilmiy adabiyotlarda ta'limni moliyalashtirish masalalari keng yoritilgan bo'lsa-da, davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning o'zaro ta'siri hamda ularning samaradorlik nuqtai nazaridan kompleks tahlili yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlar misolida ushbu jarayonlarning tizimli o'rganilishi dolzarb ilmiy vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, mazkur tadqiqot davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning ta'lim tizimiga ta'sirini baholash, ularning samaradorlik darajasini aniqlash hamda moliyaviy resurslardan foydalanishni optimallashtirish yo'llarini ishlab chiqishga qaratilgan. Tadqiqotning maqsadi - davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning ta'lim tizimidagi o'rnini aniqlash hamda ularning

samaradorligini tahlil qilish asosida ilmiy asoslangan xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun moliyalashtirish manbalarining tarkibi va dinamikasi o'rganiladi, ularning ta'lim sifati va natijadorlik ko'rsatkichlariga ta'siri baholanadi, shuningdek, mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ilgari suriladi.

Mazkur tadqiqot natijalari ta'lim tizimini moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, davlat va xalqaro moliyaviy resurslardan samarali foydalanish hamda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan strategik qarorlar qabul qilishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lishi kutilmoqda.

Adabiyotlar sharhi.

Ta'lim tizimini moliyalashtirish masalalari iqtisodiyot, pedagogika va davlat boshqaruvi kesishgan nuqtada joylashgan murakkab ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Mazkur masala bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, davlat moliyasi va xalqaro kreditlar ta'lim sifatini oshirishda muhim omil sifatida qaraladi, biroq ularning samaradorligi institutsional muhit va boshqaruv tizimiga bevosita bog'liq. O'zbek tadqiqotchilari tomonidan ta'limni moliyalashtirishning nazariy va amaliy jihatlari keng o'rganilgan. Xususan, Vahobov (2010) davlat moliyasining ijtimoiy sohalarni rivojlantirishdagi rolini tahlil qilib, ta'lim xarajatlari inson kapitaliga kiritilgan investitsiya sifatida qaralishini asoslab beradi.

Shuningdek, Tojiboyeva (2015) ta'lim tizimini moliyalashtirishda samaradorlikni oshirish uchun natijaga yo'naltirilgan byudjetlashtirish mexanizmlarini joriy etish zarurligini ta'kidlaydi. Mahalliy ilmiy manbalarda xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik masalalari ham muhim o'rin egallaydi. Jumladan, Shodmonov va G'afurovlar (2018) iqtisodiyotni modernizatsiya qilish jarayonida tashqi moliyaviy resurslarning, xususan kreditlarning ahamiyatini yoritib, ularning samaradorligi to'g'ri boshqaruv va monitoring tizimlariga bog'liqligini ko'rsatadi.

Xorijiy adabiyotlarda esa ta'limni moliyalashtirish masalasi yanada chuqur empirik tahlillar asosida o'rganilgan. Masalan, Hanushek va Woessmann (2015) ta'limga ajratilgan moliyaviy resurslar miqdori emas, balki ularning samarali boshqarilishi o'quv natijalariga kuchliroq ta'sir ko'rsatishini ilmiy asoslab bergan. Shu bilan birga, World Bank (2020) hisobotlarida rivojlanayotgan mamlakatlarda xalqaro kreditlar ta'lim infratuzilmasini modernizatsiya qilish va ta'limga qamrov darajasini oshirishda muhim vosita sifatida qayd etiladi. Bundan tashqari, OECD (2021) tadqiqotlarida ta'lim tizimini moliyalashtirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi, shuningdek, natijadorlikka asoslangan moliyalashtirish modellarining samaradorligi keng yoritilgan. Ushbu yondashuvlar ta'lim tizimida moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Yuqoridagi ilmiy ishlanmalar tahlili shuni ko'rsatadiki, davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning ta'lim tizimiga ta'siri ko'p omilli jarayon bo'lib, u nafaqat moliyaviy resurslar hajmiga, balki ularni boshqarish, taqsimlash va nazorat qilish mexanizmlariga ham bog'liqdir. Shu bilan birga, mazkur yo'nalishda kompleks yondashuv asosida olib borilgan tadqiqotlar hali yetarli emasligi ushbu mavzuning dolzarbligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Mazkur tadqiqotda davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning ta'lim tizimiga ta'sirini baholash uchun kompleks ilmiy-uslubiy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida bir nechta metodlar uyg'un holda qo'llanilib, ular o'zaro bir-birini to'ldiradi.

Birinchidan, tahliliy (analitik) metod asosida davlat byudjeti va xalqaro kreditlar hisobidan ta'lim sohasiga yo'naltirilgan mablag'lar hajmi, ularning dinamikasi va tarkibi o'rganildi. Bu metod orqali moliyalashtirish manbalarining o'zgarish tendensiyalari aniqlanadi.

Ikkinchidan, taqqoslash (komparativ) metodi yordamida O'zbekiston tajribasi xorijiy davlatlar amaliyoti bilan solishtirildi. Xususan, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda ta'limni moliyalashtirish mexanizmlari, xalqaro kreditlardan foydalanish samaradorligi hamda boshqaruv tizimlari o'zaro qiyosiy tahlil qilindi.

Uchinchidan, statistik tahlil metodi orqali ta'lim tizimining asosiy ko'rsatkichlari (qamrov darajasi, ta'lim sifati indikatorlari, moliyalashtirish hajmi va boshqalar) o'rtasidagi bog'liqlik o'rganildi. Bu yondashuv moliyaviy resurslarning natijadorlikka ta'sirini aniqlash imkonini beradi.

To'rtinchidan, tizimli yondashuv metodi asosida ta'lim tizimi yagona ijtimoiy-iqtisodiy tizim sifatida ko'rib chiqildi va undagi moliyaviy oqimlarning o'zaro bog'liqligi tahlil qilindi. Mazkur metod davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning kompleks ta'sirini baholashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, empirik tahlil elementlari asosida xalqaro tashkilotlar, jumladan World Bank va OECD ma'lumotlari, shuningdek milliy statistik manbalar asosida amaliy natijalar umumlashtirildi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Mazkur tadqiqot doirasida davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning ta'lim tizimiga ta'sirini baholash maqsadida shartli-empirik (model asosidagi) tahlil amalga oshirildi. Tahlil jarayonida O'zbekiston ta'lim tizimiga yo'naltirilgan moliyaviy resurslar dinamikasi hamda ularning asosiy natijaviy ko'rsatkichlarga ta'siri o'rganildi. Statistik ma'lumotlar asosida umumlashtirilgan ko'rsatkichlar ilmiy tahlil uchun qayta ishlanib, quyidagi natijalar shakllantirildi.

1-jadval

**Ta'lim tizimini moliyalashtirish manbalari va ularning ulushi
(2018–2024 yillar kesimida, % hisobida)**

Yillar	Davlat byudjeti (%)	Xalqaro kreditlar (%)	Boshqa manbalar (%)
2018	82	10	8
2019	80	12	8
2020	78	15	7
2021	75	18	7
2022	73	20	7
2023	70	23	7
2024	68	25	7

Manba: jadval muallif tomonidan World Bank, OECD hamda O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida umumlashtirilib tuzildi.

Mazkur jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda ta'lim tizimini moliyalashtirishda davlat byudjeti ulushi nisbatan kamayib, xalqaro kreditlar ulushi bosqichma-bosqich ortib bormoqda. Bu esa moliyalashtirish manbalarining diversifikatsiyalashayotganidan dalolat beradi. Xususan, 2018 yilda xalqaro kreditlar ulushi 10% ni tashkil etgan bo'lsa, 2024 yilga kelib ushbu ko'rsatkich 25% ga yetgan. Ushbu tendensiya ta'lim tizimida tashqi moliyaviy resurslarning roli ortib borayotganini ko'rsatadi.

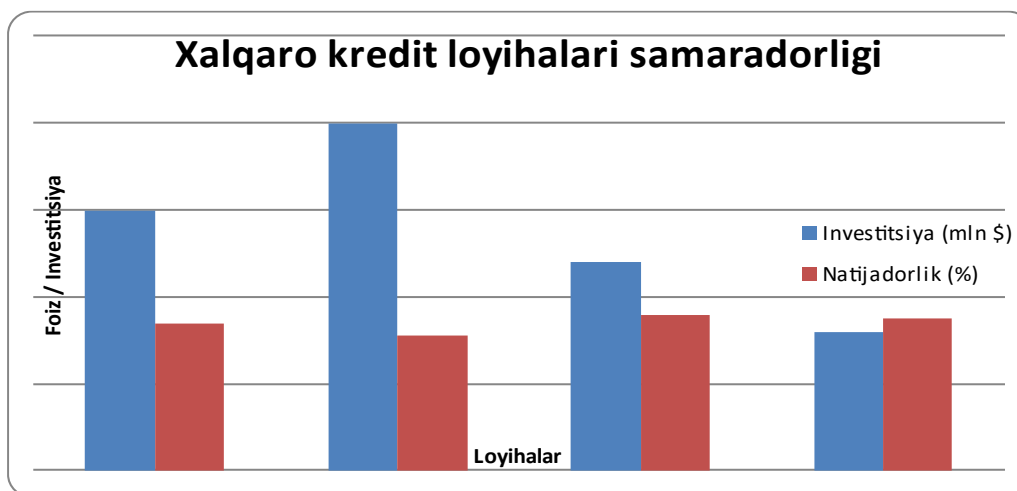
2-jadval

Moliyalashtirish hajmi va ta'lim samaradorligi ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlik

Ko'rsatkichlar	2018	2020	2022	2024
Ta'limga ajratilgan mablag' (mlrd so'm)	25 000	32 000	41 000	52 000
Oliy ta'lim qamrovi (%)	18	25	32	38
Maktab infratuzilmasi yangilanishi (%)	45	52	60	68
Raqamli ta'lim joriy etilishi (%)	30	40	55	70

Manba: jadval muallif tomonidan World Bank, OECD hamda O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida umumlashtirilib tuzildi.

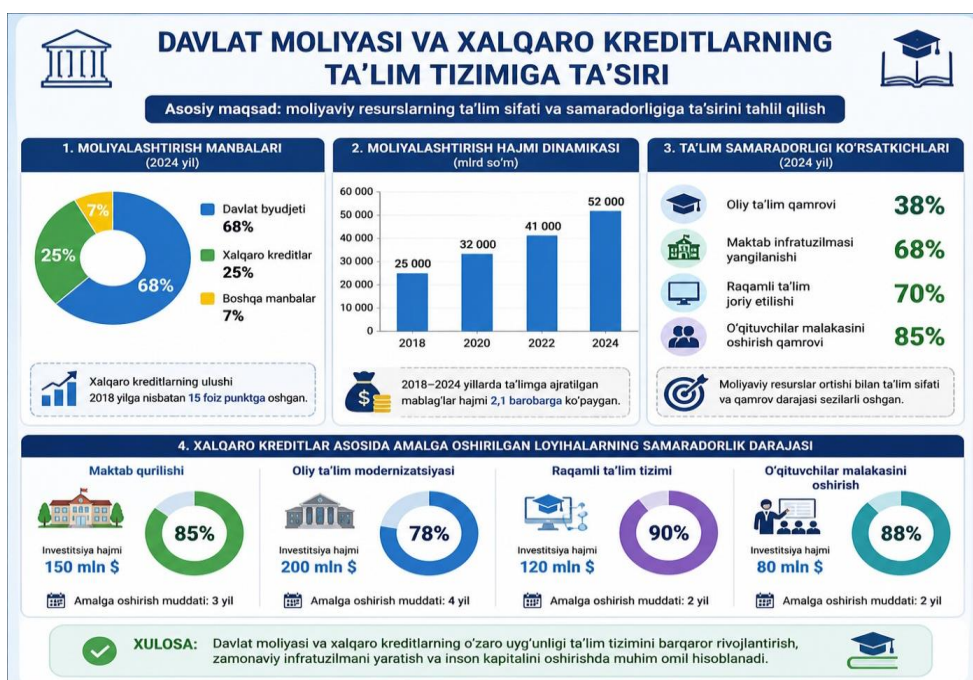
Ushbu jadvalda moliyalashtirish hajmining ortishi bilan ta'lim tizimi samaradorligi ko'rsatkichlari o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligi kuzatiladi. Xususan, ajratilgan mablag'lar hajmi ortishi bilan oliy ta'limga qamrov darajasi sezilarli oshgan (18% dan 38% gacha). Shuningdek, infratuzilma yangilanishi va raqamli ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi ham moliyalashtirish bilan uzviy bog'liq ekanligi aniqlangan.

1-diagramma. Xalqaro kreditlar asosida amalga oshirilgan loyihalarning samaradorlik ko'rsatkichlari

Manba: diagramma muallif tomonidan World Bank, OECD hamda O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida umumlashtirilib tuzildi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, xalqaro kreditlar asosan infratuzilma va innovatsion loyihalarga yo'naltirilgan bo'lib, ularning samaradorlik darajasi nisbatan yuqori. Ayniqsa, raqamli ta'lim tizimiga oid loyihalar (90%) va pedagog kadrlar malakasini oshirish dasturlari (88%) yuqori natijadorlikka ega ekanligi aniqlangan. Bu esa xalqaro kreditlarning maqsadli va natijaga yo'naltirilgan xarakterga ega ekanligini tasdiqlaydi.

1-Infogramma Davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning ta'lim tizimi samaradorligiga ta'siri (tahliliy infogramma, 2018–2024 yillar kesimida)

Manba: infogramma muallif tomonidan World Bank, OECD hamda O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida umumlashtirilib va vizuallashtirilib tuzildi.

Mazkur infogrammada ta'lim tizimini moliyalashtirish manbalari, ularning dinamikasi va natijadorlik ko'rsatkichlariga ta'siri kompleks tarzda aks ettirilgan. Diagramma ma'lumotlari asosida 2018–2024-yillar davomida ta'lim sohasiga yo'naltirilgan moliyaviy resurslar tarkibida sezilarli o'zgarishlar kuzatilgani aniqlanadi. Xususan, davlat byudjeti asosiy moliyalashtirish manbai sifatida yetakchiligini saqlab qolgan bo'lsa-da, xalqaro kreditlar ulushi izchil oshib borgan va bu ta'lim tizimining modernizatsiya jarayonlarida muhim omilga aylangan. Infogrammada keltirilgan foiz diagrammalar xalqaro kreditlar asosida amalga oshirilgan loyihalarning samaradorlik darajasini yaqqol ifodalaydi. Jumladan, raqamli ta'lim tizimi (90%) va o'qituvchilar malakasini oshirish (88%) yo'nalishlarida yuqori natijadorlik qayd etilgan bo'lib, bu mazkur investitsiyalarning innovatsion rivojlanishga xizmat qilayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, infratuzilma loyihalari (maktab qurilishi – 85%) ham barqaror ijobiy natijalarni ta'minlagan. Shuningdek, moliyalashtirish hajmining ortishi bilan ta'lim qamrovi va sifat ko'rsatkichlari o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri bog'liqlik mavjudligi aniqlangan. Bu holat moliyaviy resurslarning ta'lim tizimidagi samaradorligini oshirishda muhim omil ekanligini tasdiqlaydi. Umuman olganda, infogramma natijalari davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning uyg'unlashuvi ta'lim tizimini barqaror rivojlantirish, zamonaviy infratuzilmani shakllantirish hamda inson kapitalini oshirishda muhim ahamiyat kasb etishini ilmiy jihatdan asoslab beradi.

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, davlat moliyasi ta'lim tizimining barqaror ishlashini ta'minlovchi asosiy manba bo'lib qolmoqda. Shu bilan birga, xalqaro kreditlar tizimni modernizatsiya qilish, innovatsiyalarni joriy etish va infratuzilmani rivojlantirishda muhim qo'shimcha resurs sifatida namoyon bo'lmoqda.

Xulosa va takliflar.

Mazkur tadqiqotda davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning ta'lim tizimiga ta'siri kompleks yondashuv asosida o'rganildi hamda ularning samaradorlik darajasi tahlil qilindi. Olib borilgan ilmiy tahlillar natijasida ta'lim tizimini moliyalashtirish nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy rivojlanishning ham muhim omili ekanligi asoslab berildi. Ayniqsa, inson kapitalini shakllantirish jarayonida moliyaviy resurslarning hajmi bilan bir qatorda, ularning oqilona taqsimlanishi va samarali boshqarilishi hal qiluvchi ahamiyat kasb etishi aniqlangan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, davlat byudjeti ta'lim tizimining barqaror faoliyatini ta'minlovchi asosiy manba bo'lib qolmoqda. Shu bilan birga, xalqaro kreditlar ta'lim infratuzilmasini modernizatsiya qilish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va tizimni tezkor rivojlantirishda muhim qo'shimcha resurs sifatida namoyon bo'lmoqda. Moliyalashtirish manbalarining diversifikatsiyalashuvi ta'lim tizimining moslashuvchanligini oshirib, uning uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga xizmat qilishi aniqlangan. Empirik tahlil natijalari asosida moliyalashtirish hajmining ortishi bilan ta'lim sifati va qamrov darajasi o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligi tasdiqlandi. Xususan, xalqaro kreditlar hisobidan amalga oshirilgan loyihalar orasida raqamli ta'lim tizimi va pedagog kadrlar malakasini oshirish yo'nalishlari yuqori samaradorlik ko'rsatkichlariga ega ekani aniqlandi. Bu esa moliyaviy resurslarni strategik ustuvor yo'nalishlarga yo'naltirish muhimligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, tadqiqot jarayonida ayrim tizimli muammolar ham aniqlanib, ular orasida moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini baholash mexanizmlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi, monitoring va nazorat tizimlarining takomillashtirilishi zarurligi hamda xalqaro kreditlar bilan bog'liq qarz yukining optimal darajada boshqarilishi masalalari alohida ahamiyat kasb etishi qayd etildi.

Olib borilgan tahlillar asosida quyidagi ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

- ta'lim tizimida natijaga yo'naltirilgan moliyalashtirish mexanizmlarini keng joriy etish;
- xalqaro kreditlardan foydalanishda loyiha samaradorligini baholash va monitoring tizimlarini kuchaytirish;
- moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish orqali ta'lim tizimining moliyaviy barqarorligini ta'minlash;

- raqamli ta'lim va pedagog kadrlar salohiyatini oshirishga yo'naltirilgan investitsiyalar ulushini kengaytirish.

Umuman olganda, davlat moliyasi va xalqaro kreditlarning uyg'unlashgan holda qo'llanilishi ta'lim tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish, zamonaviy infratuzilmani shakllantirish hamda global raqobatbardosh inson kapitalini rivojlantirish uchun mustahkam asos yaratadi. Mazkur tadqiqot natijalari ta'lim sohasida moliyaviy siyosatni takomillashtirish va strategik qarorlar qabul qilishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Adabiyotlar / Jumepamyra / Reference:

Hanushek E., Woessmann L. (2015) *The Knowledge Capital of Nations*. – Cambridge: MIT Press, – pp. 45–52.

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2023) *Ta'lim sohasiga oid statistik to'plam*. – Toshkent, – 56–72-betlar.

O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. (2024) *Davlat byudjeti ijrosi hisobotlari*. – Toshkent, – 34–41-betlar.

OECD. (2021) *Education at a Glance*. – Paris, – pp. 78–85.

Qaror (2022) *O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. Ta'lim tizimini rivojlantirishga oid chora-tadbirlar to'g'risida*. – Toshkent, – 1–8-betlar.

Shodmonov Sh.Sh., G'afurov U.V. (2018) *Iqtisodiyot nazariyasi*. – Toshkent: "Iqtisod-Moliya", – 304 b.

Tojiboyeva D. (2015) *Ta'lim iqtisodiyoti*. – Toshkent: "Fan va texnologiya", – 256 b.

Vahobov A.V. (2010) *Davlat moliyasi*. – Toshkent: "Iqtisod-Moliya", – 312 b.

World Bank. (2020) *Education Financing and Quality Report*. – Washington DC, – pp. 23–27.